

BIOETICA ÎN ÎNGRIJIREA SĂNĂTĂȚII MINTALE A PACIENȚILOR PALIATIVI: CONSIDERAȚII ȘI DILEME ETICE

Valeria Ticalenco

Conducător științific: Ludmila Rubanovici

Catedra de filosofie și bioetică, USMF „Nicolae Testemițanu”

Introducere. Pacienții aflați în fazele terminale ale bolii se confruntă adesea și cu o serie de afecțiuni mintale ce pot avea un impact semnificativ asupra calității vieții pacienților și a familiilor lor. Deciziile privind evaluarea și tratamentul bolilor mintale în acest context ridică numeroase dileme care necesită o abordare atentă și echilibrată pentru a asigura o îngrijire comprehensivă și holistică. **Scopul lucrării.** Investigarea dilemelor etice specifice referitoare la autonomia pacientului paliativ, respectarea drepturilor și voinței acestuia, precum și responsabilitatea profesională a personalului medical implicat în îngrijirea sănătății mintale. **Material și metode.** Au fost examinate articole științifice, studii de caz, lucrări de specialitate și ghiduri de practică clinică, îndeosebi din ultimii 10-15 ani, selectate din bazele de date: Journal of Medical Ethics, Hinari, Google Scholar, PubMed, etc. S-au aplicat metodele: metoda bioetică, sociologică, sistematizarea informației și analitico-descriptivă. **Rezultate.** Îngrijirea sănătății mintale a pacienților paliativi necesită studii de amploare, care ar oferi soluții în rezolvarea dilemelor etice. Pacienții paliativi sunt o populație vulnerabilă, care necesită o protecție specială a drepturilor și intereselor lor și rudelor acestora. Asigurarea unei îngrijiri sănătoase mintale respectă autonomia pacienților, valorizează demnitatea lor și promovează luarea deciziilor informate. **Concluzii.** 1. Abordarea bioetică în îngrijirea sănătății mintale a pacienților paliativi contribuie la respectarea drepturilor și demnității pacienților. 2. Aceasta participă la îmbunătățirea calității vieții acestora și a familiilor sale. 3. Prin aducerea în prim-plan a aspectelor etice, putem construi o practică clinică mai conștientă și mai empatică, care ar oferi suport și îngrijire adecvată pacienților paliativi spre sfârșitul vieții. **Cuvinte-cheie:** sănătate mintală, pacient paliativ, bioetică, autonomie, îngrijire paliativă.

BIOETHICS IN THE MENTAL HEALTH CARE OF PALLIATIVE PATIENTS: ETHICAL CONSIDERATIONS AND DILEMMA

Valeria Ticalenco

Scientific adviser: Ludmila Rubanovici

Department of Philosophy and Bioethics, Nicolae Testemițanu University

Background. In the terminal stages of the disease, patients often face a number of mental conditions that can have a significant impact on the quality of their life and the life of their families. Decisions regarding the assessment and treatment of mental disorders in this context raise numerous dilemmas that require a careful and balanced approach to ensure a comprehensive and holistic care. **Objective of the study.** Investigating the specific ethical dilemmas related to the autonomy of the palliative patient, respect for his rights and will, as well as the professional responsibility of the medical staff involved in the mental health care. **Material and methods.** Scientific articles, case studies, specialized papers, and clinical practice guidelines, especially from the last 10-15 years, selected from the databases: Journal of Medical Ethics, Hinari, Google Scholar, PubMed, etc., were examined. The methods were applied: bioethical, sociological, information systematization, and analytical-descriptive. **Results.** The mental health care of palliative patients requires large-scale studies that would provide solutions to solving ethical dilemmas. Palliative care patients are a vulnerable population that requires special protection of their rights and interests and those of their relatives. Providing healthy mental health care respects patients' autonomy, values their dignity, and promotes informed decision-making. **Conclusion.** 1. The bioethical approach in mental health care of palliative patients contributes to respecting the rights and dignity of patients. 2. It participates in improving the quality of life for them and their families. 3. By bringing ethical issues to the fore, we can build a more aware and empathetic clinical practice that would provide appropriate support and care for palliative patients toward the end of life. **Keywords:** mental health, palliative patient, bioethics, autonomy, palliative care.

* Studiu realizat cu suportul proiectului 20.80009.8007.36 „Abordarea interdisciplinară bioetico-socio-medicală a contingentului vulnerabil de populație cu stare severă de sănătate și posibilitățile de reabilitare” din cadrul Programului de Stat (2020-2023), conducător de proiect: Vitalie Ojovan, dr. hab. filos., conf. univ., șef catedră, Catedra de filosofie și bioetică, autoritatea contractantă: Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.